

Recort d'en Gabriel Turell.

Cançoner de vides de diversos sants, del segle xv, procedent de la Biblioteca Salvà.

BIBLIOTECA DE D. ISIDRE BONSONS.

— La notable biblioteca cervàntica qu'aquest senyor posseeix a Barcelona, en la que s'hi guarda també una rica colecció de llibres y fascicles referents a les guerres de Catalunya, s'ha enriquit enguany, entre altres, ab les següents adquisicions :

EXIMENIS : *Llibre dels Angels*; Barcelona, 1494, per Joan Rosenbach. (Un vol. foli menor, de 135 fol. y un de colofó.)

ROIÇ DE CORELLA : *Lo quart del cartoxà*; Valencia, s. n. i., 1495. (Un vol. en foli menor de 176 fol.)

LULL : *Blanquerna, qui tracta de cinch estaments de persones*; Valencia, per Joan Joffre, 1521. (Un vol. en fol. menor, de 148 fol. got.)

LULL : *Llibre de oracions y contemplacions del enteniment en Deu, compost per lo Illuminat Doctor y martyr mestre Ramon Lull*; Valencia, per Joan Joffre, 1529. (Un vol. en fol. menor, de 12 fol. got.)

UNIVERSITAT DE BARCELONA.

— *Biblioteca de la Facultat de Filosofia y Lletres.* — La facultat de Filosofia y Lletres d'aquesta Universitat, acordà en Janer de 1907 obrir als alumnes oficials y lliures que en ella cursen y demés persones que ho sollicitin el servey de la seva Biblioteca, en la que s'hi troben obres y revistes especials que no poden consultarse en la Provincial. El permís concedit tant als alumnes com als que no ho són, caduca al final de cada curs y ha de renovarse en el següent. La Biblioteca es oberta tots els dies de classe de 4 a 6 de la tarde (hores en que es tancada la Provincial y no acostumen a donarse lliçons en l'Universitat), y als llegidors se'ls hi facilita tot el material escriptòrich necessari. La Biblioteca està suscrita a revistes especials, corresponents a la major part de les enseyances que 's donen en la Facultat. Durant l'any 1907 han ingressat en ella 327 volums.

BIBLIOTECA ARÚS.

— Aquesta Biblioteca pública, ha adquirit llibres durant l'any 1907 per valor de 1.427'40 ptes. Les obres comprades són en particular referents a ciencia y arts industrials. Entre les de caràcter històrich o literari mereixen citarse una colecció de fascicles referents a Sardenya, els estudis bibliogràfichs del Sr. Medina sobre la historia de la impremta a Manila, Habana, Quito, Arequipa, Cartagena, Guadalajara, Mérida, Veracruz, Oaxaca y Caracas; una edició del *Consulat de Mar* de 1592; Rebullosa, *Relacion de las ... fiestas... a la Canonizacion de... S. Ramon de Peñafort* (Barcelona, 1601).

BIBLIOTECA FONT DE RUBINAT.

— REUS : Aquesta escullida biblioteca s'ha enriquit ab un exemplar del *Pecador re-mut* de Felip de Malla (Barcelona, Rosenbach, 1495).

Bibliografia.

LLIBRES.

Obras de S. Pedro Pascual Martir, obispo de Jaen y religioso de la Merced, en su lengua original con la traducción latina y algunas anotaciones por el P. Fr. Pedro Armengol Valenzuela, religioso de la misma Orden.

Vol. I. *Nuevas leyendas ó contemplaciones. El libro de Gamaliel. La destrucción de Jerusalén.* Roma, 1905. (XLVII-219 planas).

Vol. II. *Disputa del obispo de Jaen contra los judios sobre la Fe católica.* Roma, 1907. (XXXVIII-257 planes).

Ja es sabuda la dubtosa qüestió sobre de l'autenticitat dels tractats atribuïts a S. Pere Pascual y la llengua en que primerament foren escrits. La primera, com se veu pel títol del llibre, la resol l'editor en sentit absolutament afirmatiu y aixís procura demostrar-ho en els *prolegómenos* que encapsalen cada volum. Els tractats continguts en el primer, se troben a continuació de la *Biblia parva* de S. Pere Pascual en els manuscrits quatrecentistes de l'Escorial y 'l Vaticà. Aquest últim es el que ha copiat el P. Valenzuela, completant les llagunes que s'hi observen ab un incunable, sense lloch ni data, que no descriu y 's troba en la Biblioteca episcopal de Vich. De la *Destrucció de Jerusalem* n'hi ha una copia en el manuscrit 155 de Ripoll de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, y va ser publicat com anònim per D. Pròsper de Bofarull en el t. XIII de la *Colección de documentos inéditos*. Cap dels textos inclosos en el primer volum té l'ayre de ser escrit en el segle XIII y en un d'ells, en l'*Historia de la Corona d'espines* (p. 43), s'hi menciona 'l comte Pere d'Urgell, nebot de Pere 'l Cerimoniós, mes el P. Valenzuela suposa que 's tracta d'una interpolació posterior. Ens sembla aventurat l'atribuir precisament a Sant Pere Pascual aquestes llegendes de la familia dels falsos evangelis, que tan populars foren en l'edat mitjana en els països cristians. El segon volum conté la *Disputa del bisbe de Jaen*, única de les obres atribuïdes a S. Pere Pascual que porta alguna referencia personal seva. El P. Valenzuela reproduceix el ms. de la Biblioteca Universitaria de Barcelona, que havia pertenescut als carmelites descalços, descrit pel P. Villanueva. En el pròlech exposa la seva opinió de que la *Biblia parva* no es més que un resum de la *Disputa*. Tracta també de la llengua en que primerament fou escrita, y 's declara en favor de la creencia més admesa, de que ho va ser en llengua catalana. Cada volum va acompanyat d'un *Glosario de voces arcaicas ó poco usadas*, al que podrien ferse bastantes observacions, principalment en les etimologies que senyala a moltes paraules. El que anuncia pera l'últim volum de *vocablos inusitados después del siglo XIV, algunos de los cuales no se encuentran ni en escritos del siglo XIII*, a judicar per les mostres que 'n dóna, acaba de convèncer del escàs coneixement que de la nostra llengua té l'editor. Paraules com *acorriment, capteniment, coratge, freturar, obs, monsonegua, trigar, ser vijares*, etc., que ell considera rares, són familiars a tots els qui han llegit algunes de les nostres obres clàssiques, y moltes d'elles són encara usades avuy en el llenguatge corrent.

— *Histories d'altre temps.*

Vol. II. *Lo somni de Bernat Metge. Text català del XIV^m segle, novament publicat ab notes bibliogràfiques y crítiques, per R. Miquel y Planas.* Barcelona, 1907. (xxxix-123 pàginas.)

L'erudit bibliòfil d'aquesta ciutat Sr. Miquel y Planas, començà en 1906, ab el títol d'*Histories d'altre temps*, una biblioteca popular en la que publica textos catalans antics, triats entre les produccions de caràcter novelesch escrites o traduïdes en nostra llengua des dels sigles XIV al XVII, modernisantne l'ortografia. En la seva edició del *Somni* reproduceix el ms. de l'*Ateneu Barcelonès*. En la noticia preliminar se recullen tots els datos avuy coneguts de la biografia d'en Metge, completantlos ab les referencies personals que dóna 'l llibre, de les que'n treu força partit. Com apèndix publica 'ls documents que relatius an en Metge descobrí en Coroleu (*La España regional*, VIII, 73 y 257), y va deixar inèdits.

Vol. III. *Lo carcer d'amor, novela del xv^m sigle composta per Diego de S. Pedro y*

traduhida al català per Bernardí Vallmanya, novament publicada ab una notícia preliminar per R. Miquel y Planas. Barcelona, 1907 (xxiv-123 pàgs.). Reproducció del text de 1493 (Barcelona, Rosembach) que ja havia publicat l'any anterior D. Lambert Mata.

— *Biblioteca classica catalana. — Crestomatia de la llengua catalana (des del ix^m segle al xixe). Recopilada e ordenada per Antoni Bulbena e Tusell. Primer volum : Prosa.* — Barcelona, 1907 (305 pàgs.)

Aquest treball, que d'ésser fet ab veritable esperit científich seria utilíssim als que's dediquen a estudiar la nostra literatura, no pot recomanarse. S'hi persisteix en donar els *juraments de Strassburg* com el primer monument de la llengua catalana. Els fragments copiats són abundants, però's fa notar alguna omissió, com, per exemple, la d'Arnau de Vilanova. Els textos, acostumen a ser publicats de segona mà, a pesar de que de vegades se posen com trets directament dels manuscrits. Fan falta també notes bibliogràfiques detallades y comprensibles.

— *Recull de textos catalans antics.*

Fasc. VI. Constitucions dels Pares antics del Orde de la Verge Maria de la Mercè. — Barcelona, 1907 (33 pàgs.)

Aquestes constitucions formen part d'un manuscrit del xv^m sigle que, procedent de la Biblioteca del Convent de la Mercè, se guarda a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Fasc. VII. Lo libre de tres. Barcelona, 1907 (23 pàgs.).

Reproducció del text del manuscrit de Carpentras, publicat per M. Morel-Fatio a la *Romania*, t. XIII.

Fasc. VIII. Inventari dels llibres de Dona Maria Reyna d'Arago e de les Sicilies. — Barcelona, 1907 (24 pàgs.).

Copiat directament d'un manuscrit de l'Arxiu històrich de Valencia. En 1872 n'havia ja fet una edició, avuy agotada, l'arxiver V. Velasco a despeses de la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*. Tots aquests textos, impresos en curts tiratges de bibliòfil, van acompanyats de breus notícies bibliogràfiques que van firmades ab les inicials J. M. F., corresponent als senyors I. Janer, E. Moliner y Ll. Faraudo.

— *Societat Catalana de Bibliòfils.*

Llibre dels set savis de Roma. Barcelona, 1907. (xxii-111 pàgs.)

D. Ignaci de Janer publica una nova edició, confrontada ab el manuscrit original, d'aquest poema donat a llum per primera volta pel professor Musafia (Viena, 1876). La precedeix un estudi sobre l'història de la divulgació d'aquella llegenda en les literatures mig-ivals.

Estudi històrich y literari escrit per en Gabriel Llabrés sobre 'l cançoner dels comtes d'Urgell. Barcelona, 1907 (LXXVIII pàgs.)

Precedentment (1906) la Societat Catalana de Bibliòfils havia publicat esplèndidament, com acostuma, el Cançoner dels Comtes d'Urgell, un dels pochos cançoners catalans del sigle xive. Conté : els *Proverbis* rimats den Guillem de Cervera, cinch poemes den Cerverí de Girona (*Ben dit mal dit*, *Sermó*, *Oració de tot dia*, *La faula del Rossinyol* y 'l *Testament*) y la *Faula* den Guillem Torroella. El Sr. Llabrés ha fet un gran servey als estudiosos de la nostra antiga poesia, donant in extenso tan important manuscrit en el qual se pot dir que apareixen, per primera vegada, les cinch obres den Cerverí, per que no més se coneixia que 'l fragment del *Ben dit mal dit* publicat diverses vegades segons el cançoner fran. 1 de la biblioteca de S. March de Venecia, el més emparentat ab el dels comtes d'Urgell. Per desgracia el Sr. Llabrés no s'ha posat gayre al corrent, ha deixat massa abundoses les males lectures y s'ha prè la llibertat, inexplicable, de trencar el metre èpich del *Testament* prenent cada hemistiqui per vers sencer, y numerantlos, separantse de les

estrofes monorimes d'onze versos que 'ns presenta el manuscrit. En l'*Estudi* s'hi reproduïxen dues planes del cançoner y la notable relligadura y 's descriu 'l manuscrit; segonament se fa l'estudi, molt interessant, de Fra Guillem de Cervera, monjo de Poblet, que 's coloca entre 'ls anys 1165-1245. L'estudi sobre 'n Cerverí no dóna gayre; el Sr. Llabrés reproduïx la llista del cançoner Gil de Çaragoça, ordenant la que havia publicat en Pagés, y un curiós capítol del Terç de Crestià den Francesch Eximeniç. L'estudi biogràfic den Guillem de Torroella, es també de lo millor que conté 'l llibre. En apèndix se publiquen dos arbres genealògichs (Cervera y Torroella) y documents. *El Diccionari biogràfic dels personatges citats per en Cerverí de Girona en son testament poètic* no dona de bon troç lo que d'un títol tan compromès se podia esperar.

— *Libre de doctrina pueril del B. Mestre Ramón Lull. Text original directament trelladat d'un manuscrit quatrecentista ab proemi, ilustracions y notes den M. Obrador y Bennassar.* Barcelona, MCMVII (xxi-303 pàgs.).

El text reproduït es el d'un manuscrit quatrecentista de la Biblioteca Episcopal de Barcelona, y es el mateix que ha servit al Sr. Obrador pera l'edició que d'aquell llibre va donar, ab les variants d'altres manuscrits, en el volum primer de les *Obres de Ramón Lull* (Palma, 1906).

— *Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-Historische Klasse. 155 Band. 3 Abhandlung. Die Handschriften des Klosters Santa Maria de Ripoll. I. von Rudolf Beer.* Wien, 1907 (112 pàgs.) D'aquesta obra s'en parla més detingudament en la Bibliografia.

— *Orígenes de la novela*, por D. M. Menéndez y Pelayo. Tomo I: *Introducción. Tratado histórico sobre la primitiva novela española.* — Tomo II. *Novelas de los siglos XV y XVI, con un estudio preliminar.* — Madrid, 1905 (DXXXIV pp.), 1907 (CXL-587 pp.).

Tractantse d'una obra del senyor Menéndez y Pelayo, no cal ponderar l'importancia que revesteix en el camp de l'arqueologia literaria, tant per l'aspecte científic ó de crítica, com per l'artístic ó expositiu. L'autor permanece fidel, en dita producció, al seu antic concepte «iberista» ó d'integració de totes les literatures peninsulars en la magna obra històrica que fa més de trenta anys ve teixint, ab l'aparent desordre de ses monografies, estudis biogràfics y agrupaments de materies, mes amb fonda unitat orgànica y de criteri.

Partint d'aquest concepte, no es difícil endevinar l'interès especial que 'ls *Orígenes de la novela* tanquen pera les lletres antigues de Catalunya, ademés del que, per sí mateix, ja enclou 'l llibre. En ell s'hi troben extractats, amplificats o exposats ab destresa tots els punts de vista que han anat sorgint en el desenrotllament de la historia de les literatures mig-evals, junt ab molts altres de la propia cullita del senyor Menéndez y Pelayo. Les referències a temes catalans són tan freqüents com plenes de judici. Indiquemne unes quantes: Versió catalana del *Dolophatos* o *Historia dels set sabis de Roma*, segons el manuscrit de Carpentràs (t. I, pàg. XXVI); versió de *La vida de Sant Josaphat* per Alegre (pàg. XXXVI); precedents rabínichs y orientals de la novelística espanyola y entre ells el jueu barcelonès Abraham Aben Chasdaï, arreglador de la llegenda búdica *Lalita Vistara* en la novela hebrayca *El fill de rey y el Naçir*, y altre rabí català, Joseph Aben Sabra, conreudor del mateix genre (pàg. LIII); y, sobre tot, el capítol terç del primer volum, que comparteixen exclusivament Ramon Lull y Fra Anselm Turmeda ab els castellans D. Juan Manuel y l'Arxiprest de Talavera.

L'estudi de Ramon Lull y de sos llibres-noveles (*Del Gentil e dels tres savis, Orde de cavalleria, Blanquerna y Félix*) omple unes setze planes, de gran format, en el volum de referencia, desde la LXXI a la LXXXVII; y en elles la materia y sos precedents biblio-

gràfichs queden agotats del tot. De Turmeda y la *Disputació del ase* parlen les planes CV y següents. En la part dedicada als llibres de cavalleríes, s'hi senyalen totes les aparicions y fonts catalanes, en prosa o vers, les versions conegudes de textos del cicle grech-oriental (*Partinoples, Pierres y Magalona*, etc.) y s'hi concedeix llarch espai als llibres catalans de cavalleríes propiament dits: *Curial y Guelfa y Tirant lo Blanch* (pàgines CCXLVIII a CCLVII).

Tractant dels orígens de la novela sentimental s'ha de citar entre altres precedents que ja queden dits y que també ho són, a la vegada, dels llibres cavallereschs, *Paris y Viana* y tota la influencia y arromançaments de Boccaci en català (pàg. CCXCIX y següents). Des de aquest moment y a mida que entra en l'examen de la novela històrica y de la pastoril, tenen que sovintejar menys les alusions a coses o persones de Catalunya, per que ja s'pronuncia la nostra decadencia literaria, y en tot cas s'han de registrar aparicions com la *Diana enamorada*, del valencià Gil Polo, en llengua de Castella, entre l'ascendencia immediata de la *Galatea* de Cervantes.

Basta lo dit, pera fer veure que'ls *Orígenes de la novela*, a més del llur valor de generalitat, constitueixen quelcom de propi pels investigadors del passat intel·lectual d'aquesta terra y formaran part especialíssima de tota biblioteca catalana.

— *Lluís Nicolau y d'Oliver. Sobre les fonts catalanes del Tirant lo Blanch.* (Extret de la *Revista de Biografia Calalana*. Barcelona, 1907 (37 pàgs.)

L'autor demostra, imprimint alguns textos paralelament pera la seva comparació, els plagis fets per en Martorell no sols del *Llibre de Cavalleria* d'en Ramón Lull, (sobre 'ls que ja havia cridat l'atenció, si bé d'una manera incompleta, D. Marian Aguiló), sinó també de certs fragments d'en Bernat Metge, que aquest per la seva part havia copiat del Boccaci, y d'uns proverbis d'en Guillem de Cervera y del mallorquí en Pax.

— *Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la recepción pública de D. Isidro Bonsoms y Sicart el día 9 de Mayo de 1907.* Barcelona, 1907 (170 pàgs.)

El discurs d'entrada del Sr. Bonsoms tracta de l'edició *princeps* del *Tirant lo Blanch* y comparació dels tres exemplars impresos a València en 1490, únichs coneguts avuy día. El treball va acompanyat de facsímils de la primera y segona pàgina de cada un dels exemplars avuy existents, y de quadres comparatius de les diferencies tipogràfiques que en algunes d'elles s'observen, lo qual li ha permès rectificar molts errors comesos al descriure 'ls escassos exemplars que resten d'aquell llibre. Contestà, an aquest discurs, el senyor Rubió y Lluch, que completà l'estudi bibliogràfic del senyor Bonsoms, ab una exposició ràpida y condensada del valor intrínsech de la novela.

— *Prospecte de les Obres escrites pel rey en Jaume primer lo Conqueridor. Edició tarragonina.*

S'anuncia la publicació per l'any 1908, y el prospecte constitueix un excelent treball tipogràfic, ab mostres que no permeten prejutjar lo que serà aquesta edició monumental, ni si l'establiment dels textos de les *Obres escrites o atribuïdes al alt En Jaume I*, aportarà noves coneixences.

REVISTES.

Bolletí del Diccionari de la Llengua catalana. Palma de Mallorca, 1907. — Entre altres treballs, dedicats, quasi tots, a preparar la confecció del Diccionari Català, Mossen Alcover, publicà una extensa relació del *Primer Congrés internacional de la llengua catalana* (13-18 octubre 1906) ps. 135-253 etc., y 'l *Dietari de l'excursió filològica feta amb el Dr. Schädel dins el domini català, de 31 de juliol a 13 de setembre de 1906*, p. 256.